Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuis- en steenmarteronderzoek

Vinkwijkseweg 23, Zeddam

In het kader van de Flora- en faunawet

In opdracht van: T. Melissen

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	T.P. Molenaar
In opdracht van	T. Melissen
Rapportnummer	RAPR14235-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	2 oktober 2014
Aantal pagina's	34
Collegiale toets	S.M. Hof
Wijze van citeren	Molenaar, T.P., 2014. Vleermuis- en steenmarteronderzoek Vinkwijkseweg 23, Zeddam. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RAPR14235-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap
Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding 7
1.1 Aanleiding 7
1.2 Doel 7
1.3 Leeswijzer 7
2. Werkwijze en inspanning 9
2.1 Vleermuizen 9
2.2 Steenmarter 9
2.3 Volledigheid inventarisatie 10
3. Omschrijving plangebied 12
4. Resultaten 14
4.1 Vleermuizen 14
4.2 Per functie 15
4.3 Steenmarter 15
5. Ingreep 17
6. Toetsing aan de Flora- en faunawet 19
6.1 Effecten 19
6.2 Toetsing Flora- en faunawet 19
7. Conclusies en aanbevelingen 21
7.1 Conclusies 21
8. Bronnen 23
8.1 Literatuur 23
8.2 Websites 23
Bijlage 1. Foto-impressie plangebied 25
Bijlage 2. Verspreidingskaarten 29
Bijlage 3. Flora- en faunawet 31
A. Verbodsbepalingen 31
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB) 32
C. Gedragscodes 33

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De heer Melissen is voornemens om in het plangebied aan de Vinkwijkseweg 23, Zeddam de vervallen boerderij achter op het erf te slopen en te vervangen door nieuwbouw.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (2014) blijkt dat in het plangebied mogelijk beschermde soorten vleermuizen en steenmarter voorkomen. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de heer Melissen in het plangebied onderzoek naar vleermuizen en steenmarter uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Komt de steenmarter voor in het plangebied?
- Komen in het plangebied vleermuizen voor, en zo ja welke soorten betreft dit?
- Welke functies heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten vleermuizen en steenmarter?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap[1].

[1] http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/

2. Werkwijze en inspanning

Op 30 juli en 19 augustus 2014 werd het plangebied Vinkwijkseweg 23, Zeddam geïnventariseerd op vleermuizen. De steenmarter werd tussen 29 juli en 19 augustus 2014 continue gemonitord. De toegepaste onderzoekmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens beide bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties van de vleermuizen.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker	Weersomstandigheden
30 juli 2014	ochtend	Bat detector	Thijs Molenaar	16 ºC, Helder, Droog, 0 Bft
19 augustus 2014	avond	Bat detector	Thijs Molenaar	13 ºC, Helder, Droog, 1 Bft

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden deze opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Uit de uitgevoerde quickscan (Fijen, T.P.M., Mei 2014) bleek dat alleen zomerverblijfplaatsen verwacht worden. Het veldonderzoek bestaat daarom uit twee onderzoekronden in de periode april – oktober. Gedurende deze periode werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd.

2.2 Steenmarter

Het onderzoek naar steenmarter is uitgevoerd met behulp van cameravallen. Op 29 juli 2014 werden twee cameravallen opgehangen in het plangebied. Deze zijn blijven hangen tot het tweede veldbezoek ten behoeve van het vleermuisonderzoek, 19 augustus 2014. Tijdens de vleermuisronden is voorts gelet op aanwezige dieren en sporen van deze soort.

2.3 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. De inventarisatie van steenmarter is uitgevoerd met behulp van cameravallen, een algemeen gebruikte methode van onderzoek voor deze soort.

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet werden waargenomen op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Vinkwijkseweg 23 in Zeddam, in de provincie Gelderland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied bestaat uit een vervallen boerderij en een schuurtje achter op het erf van de Vinkwijkseweg 23.

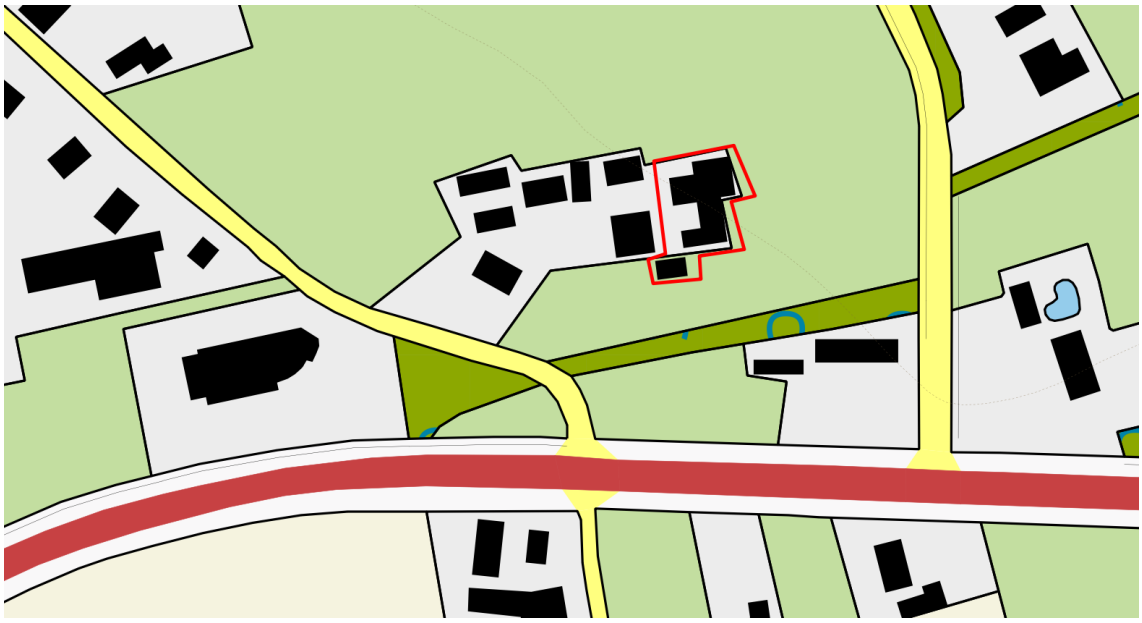

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 1):

- vervallen boerderij;
- schuur gedekt met pannen, zonder spouw en zonder dakbeschot;
- struweel;
- gazon.

4. Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*;
- laatvlieger – *Eptesicus serotinus*;
- gewone grootoorvleermuis – *Plecotus auritus.*

De steenmarter werd niet aangetroffen.

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1 .

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties zijn verspreid over het plangebied enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De dieren foerageren over het hele erf en rondom de vervallen boerderij. Gedrag dat duidt op verblijfplaatsen werd niet waargenomen. Er kan daarom vanuit worden gegaan dat deze niet aanwezig zijn in het plangebied.

4.1.2 Laatvlieger

De laatvlieger foerageert boven het weiland dat rond de vervallen boerderij ligt. Verblijfplaatsen van de laatvlieger werden gedurende het onderzoek niet aangetroffen.

4.1.3 Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis werd tijdens beide inventarisatieronden aangetroffen. Eind juli, bij het eerste bezoek, werd eenmaal het sociale geluid van de gewone grootoorvleermuis gehoord. Dit geluid wordt gebruikt om met soortgenoten te communiceren en om vrouwelijke dieren te lokken voor de voortplanting. Bij de tweede ronde werd ook in het pand gezocht naar vleermuizen. Er werden toen geen vleermuizen of sporen (zoals mest) van vleermuizen aangetroffen. Later die nacht werden wel een aantal gewone grootoorvleermuizen gehoord die duidelijk met elkaar aan het communiceren waren. Gedurende het onderzoek werden echter geen in- of uitvliegende dieren gezien. Het sociale gedrag van de dieren bleek incidenteel te zijn. Naast de twee eerder genoemde waarnemingen werden geen gewone grootoorvleermuizen gehoord of gezien. Mede door het ontbreken van in de gebouwen hangende gewone grootoorvleermuizen en gebruikssporen in de vervallen boerderij gaan we er vanuit dat in het plangebied geen verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis aanwezig is. Op grond van de gedane waarnemingen is het wel waarschijnlijk dat zich buiten het plangebied, in de nabij gelegen bomenrij of elders op het erf, een verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis bevindt.

4.2 Per functie

4.2.1 Foerageergebied

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De gewone dwergvleermuis foerageert voornamelijk op het erf en rond de bebouwing en de laatvlieger voornamelijk boven het weiland. Op grond van de geringe omvang van het plangebied en het beperkte aantal foeragerende dieren kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

4.2.2 Vliegroutes

Gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis vliegen allemaal langs en over het plangebied. Er is echter geen sprake van een duidelijke vliegroute. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

4.2.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied.

4.3 Steenmarter

Op de opnamen gemaakt door de geplaatste cameravallen is geen steenmarter te zien. Ook tijdens de onderzoekronden voor vleermuizen is de steenmarter niet gezien of gehoord. Derhalve is de steenmarter niet aanwezig in het plangebied.

5. Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om in plangebied Vinkwijkseweg 23, Zeddam de vervallen boerderij en schuur te slopen. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijderen beplanting;
- sloop boerderij en schuur.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen, onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6. Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied werden geen verblijfplaatsen van vleermuizen of steenmarter aangetroffen. Wel foerageren gewone dwergvleermuis en laatvlieger in het plangebied. Het plangebied fungeert niet als essentieel foerageergebied voor deze soorten. De gewone grootoorvleermuis vliegt wel over het plangebied, maar heeft geen duidelijke relatie met het plangebied. Essentiële vliegroutes van vleermuizen zijn niet aanwezig.

De voorgenomen ingreep heeft dan ook geen negatief effect op vleermuizen en steenmarter.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

De voorgenomen ingreep heeft geen negatief effect op de lokaal aanwezige populatie, en daarmee ook geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de onderzochte soorten.

Met de ingreep wordt de Flora- en faunawet niet overtreden.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

- Omdat het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2013 van de Gegevensautoriteit Natuur en het steenmarteronderzoek conform een algemeen geaccepteerde methode kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- In het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen en steenmarter aangetroffen.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Op grond van het geringe aantal dieren fungeert het plangebied niet als essentieel foerageergebied.
- De gewone grootoorvleermuis is tweemaal aangetroffen in het plangebied, waarbij duidelijk sociaal gedrag te horen was. Een relatie met het plangebied kon niet vastgesteld worden.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. In het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Flora- en faunawet niet overtreden.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Fijen, T.P.M., 2014. Ecologische quickscan Vinkwijkseweg 23, Zeddam. In het kader van de natuurwetgeving. Rapport RA14063-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol. [http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol. (5-10-2014)].

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html (5-10-2014)].

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (pipistrellus pipistrellus) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

8.2 Websites

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 2. Schuur behorende bij de boerderij.

Figuur 3. Schuurgedeelte in het midden van de boerderij.

Figuur 4. De deel van de boerderij.

Bijlage 2. Verspreidingskaarten

Legenda

Vleermuizen

- gewone dwergvleermuis
- laatvlieger
- gewone grootoorvleermuis (sociaal geluid)

plangebied

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014

Bijlage 3. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8
Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11
Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12
Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

http://www.hetlnvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/stap-5-gedragscode-gebruiken/overzicht-van-de-gedragscodes